№ 17 ԹԷՀՐԱՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 8

1896

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

Թ[...] ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 8 № 17

ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հրատարակւում է ամեն չորեքշաբթի օրերը

Տարեկան գինն է Թէհրանում 12 ղռն. վեցամսեան 6 ղ. Պարսկաստանի օտար քաղաքները 15 ղ. վեցամսեան 8 ղ. Ռուսաստան 3 րուբլի. վեցամսեան 2 րուբլի. Օտար երկիրները 8 ֆրանք. վեցամսեան 5 ֆրանք: Հասցէ՝ Teheran Rédaction ASTGH-AREVELAN

«ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆԻ» Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր բացի կիրակի եւ տօն օրերն:

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով. իւրաքանչիւր տողին 1 շահի:

Րաֆֆի ընկերութեան տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ. թէ առաջիկայ կիւրակէ Մայիս 12-ին պիտի կատարէ. անմոռանալի Րաֆֆիի Մահուան 8-րդ տարեդարձի հոգեհանգիստը Ս. Գէորգ Եկեղեցում առաւօտ ժամը 11-ին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգահասութեան մի նոր միջոց. Հայկական հարց. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.----Կեանքի պատկերներ կանանց շրջանից. Նամակներ խմբագրութեան. Թղթակցութիւն Աստղ-Արեւելեանի. Նամակ Շամախիից. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.----Նշանք ժամանակի. Աստղ-Արեւելեանի պատասխաններ. Յայտարարութիւններ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ Դիլլոնի Նամակը.

ԱԶԳԱՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ՄԻ ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

Այսքան տարիների, մանաւանդ վերջին երկու տարուան Հայերի տուած անթիւ զոհերը, և սոսկալի կոտորածները, որոնք, աշխարհս ծայրէ ծայր թնդացրին և սարսափի մէջ գրին. նոցա 200000 կիսամեռ, մերկ անօթի ու թշուառացած որբերը, որ նոյն իսկ այսօր քաղաքից քաղաք թափառելով մէկ կտոր հացի համար հոգի են տալիս, նոցա նահատակուած եղբայրների երակներից վազող անմեղ արեան գետերը, հազարաւոր մահմեդականացածների թըշուառ ու անտանելի դրութիւնը, վերջապէս Տաճկաստանի քրիստոնեաների հալածել, բնաքարել, չարչարել, խողխողել, հազարներով կոտորել և մեռնելը կարծես թէ դեռ չկարողացան յագեցնել բանակալ կառավարութեան վրէժխնդրութեան ծարաւը, որով նա ջանանում էր դեռ ևս ազգահասութեան նորանոր միջոցներ գտնել որոնց մէկն է նաև բոլոր ամերիկացի, անգլիացի և Ֆրանսիացի միսիոնարներին և հայ գործունեայ կղերին Հայաստանից հեռացնելը: Որովհետև նա քաջ գիտէ թէ դոքանք են միայն խեղճ և անտէրունչ հայերի թշուառութեան և մահուան ականատես վկաները, դոքանք են Արեւելքի մութ և խաւար խորքերից արեւմտեան լուսաւոր աշխարհը լուրեր և տեղեկութիւններ հասցնելու միակ և հաստատուն միջոցը, հետևապէս Թիւրքիոյի միահեծան պետը վճռեց նորանոր հրովարտակներ հանել բոլոր միսիոնարների արտաքսման համար, որից յետոյ խեղճ հայերը պիտի կախուէին թիւրք փաշաների և պաշտօնակալների ամենաբարձր ողորմութիւնից....

Ինչպէս հաստատում են եւրոպական մամուլները, այդ սպառնացող իրադէն մինչև անգամ Սուլթանի ստորագրութիւնը կրելու բարձր պատիւն էլ արժանանալով, քիչ էր մնացել որ եւրոպական քաղաքական խառնափնթոր և խճճուած դրութիւնից օգտուելով լոյս աշխարհ դուրս գայ և վերջին ու կատարեալ միջոցը տար, քրիստոնեից կատաղի թշնամի թիւրք խուժանի ձեռքը իրենց վրէժխնդրութեան կատաղի ծարաւը յագեցնելու համար. սակայն այս միջոցին, թէև Դանգալոյի արշաւանքը արեւմտեան ազգերի ուշադրութիւնը Ռոսֆորի ափերից Սուդանի անապատնե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԻԼԼՈՆԻ ՆԱՄԱԿԸ

1895-Օգոստոս ամսայ The contemporay Review ի մէջ լոյս տեսած հռչակաւոր Դր. Դիլլոնի «Հայաստանի վիճակը» խորագրով ընդարձակ եւ հետաքրքրի յօդուածը, մինչեւ այս օր հայ թերթերում չտեսնելով, Աստղ-Արեւելեանի աշխատակիցներից մէկը ձեռնարկելէ թարգմանել այդ, որը մաս մաս պիտի դրուի թերթիս մէջ: Խմբ.

Պատմում են, թէ մի պզտիկ աղջիկ վախենալով մութ ժամանակ իւր անկողնում մնալ, խնդրումէ մօրիցը, որ ճրագը թողնէ վառ մինչեւ որ նիրհը իւր վրայ գայ՝ «ինչո՞ւ ես վախենում, հրեշտակս» հարցրեց հաստատամիտ մայրը մթութիւնից» պատասխանեց պզտիկը. «բայց ինչը միթէ, Աստուած այս մնում ու քեզ մօտ է, որ ինչն ըստինքեան ծըրագէ եւ յոյս եւ թէ ամբողջ գիշերը քո վրայ պիտի հսկէ» Այս վարդապետական խօսքերին յաջորդող լռութիւնը, կարծել էր տալիս թէ սպասած ազդեցութիւնն արեց պզտիկի վրայ սակայն այդ լռութիւնն ընդհատեց երեխի մեղմ եւ քաղցր հետեւեալ խօսքերովը. «Որեմն Մայրիկ, խնդրեմ ճրագը թողնես իր տեղը եւ Աստծոյն տանես»: Այսպէս է հայոց բռնած դիրքն էլ հանդէպ Արեւմտեան եւրոպայի մարդասէր ժողովուրդներին, (որոնք յու գիտեն պնդակ խոստանալիքներից եւ չարչարանքներից ու արհաւիրք կոտորածների դէմ, միայն արդարացի խօսքերով յայտնել իրենց սրտմտութիւնը եւ քաղաքական համակրութիւնը) շատ է նմանում նոյն միամիտ երեխի մօտաւոր պահանջին «Ձեզ կրաշխենք, ձեր այդ քաղաքական համակրութիւնը, եթէ միայն մեր կենաց եւ ինչից ապահովութիւնը երաշխաւորէք,» ասումէ երախտագէտ հայը:

Բայց անկողմնակալ աշխարհահանեանը այնպէս ծանօթին երկրի եւ ժողովրդի սոսկալի դրութեան, բնականապէս մի քայլ առաջ պիտի գայ, անվախ, հաստատելու թէ հասարակաց ժողովներում թափած համակրական խօսքերը ինչպէս լինում են անգրիայում եւ նոցա ընկերացող թոյլ անգործունէութիւնը, չէ թէ միայն ամենատառապական օգնութիւնն էլ չի անել, այլ արդարեւ աղէտալից էլ կը դառնայ: Անցեալում թիւրքերը միայն աստուծէին հայերին եւ որ Սասունի արհաւիրք կոտորածը ապացուցանում է նոցա բուռն զգացումը իսկ այս օր, նոցա (թիւրքերի) վրա թափած իրանց զոհերի եւրոպացի քաղաքականների դատն խօսքերից, առումեն մինչեւ անգամ Հայաստան բառը, եւ ոչ մի անգթութիւն բաւական չեն համարում իրենց նախատած ինքնասիրութիւնը գոհացնելու համար:

Վերջերս, երբ էվանգելիի օտար հիւպատոսները մի ալ ասել կարգի անարդարութեան համար բողոք ներկայացրին տեղի Վալիին (կառավարին), այսպէս պատասխանեց նա թէ թիւրք կառավարութիւնը եւ հայ ժողովուրդը իրանց յարաբերութիւններումը անմեն այս եւ կենաց, եւ օտարականների կողմից աւելի խոհեմութիւն կլինի որ կենաց չարչարանք կամ ինչեւէ տեսնելիս չմիջամտեն: Այս պատասխանը շատ ճշմարիտ է, որովհետեւ եթէ այդ գոյգին միջամտելէ միայն ապրել. անգամ այլ կարող է անհնարաւ եւ յարմար ժամանակը որոշել անօգնական ընկերոջ վրայ թափելու իւր բուռն ցասումը եւ իսկապէս թիւրքահայաստանումնէլ ամեն ինչ այսպէս է կատարում.........

Նոյն իսկ Ռուս Փաշա եւ Անգլիա գործակալների աչքի առաջ էր, որ Մուշում բանտարկեցին բոլոր այն անձինք որ նոյ յանդգնել էին հօր ակերութիւնն ի ներկայացուցիչների առաջ ճշմարիտ վկայութիւն տալ սոցա պաշտպանութեան համար եւ ոչ մի ձայն բարձ-

րը և Հայերի արնաՀեղ կոտորածներից ու մշուառութիւնից դէպի Դերվիշների ապստամբութիւնն էր Հրաւիրել, բայց և այնպէս քրիստոնեայ կառավարութիւնների գործող մարմինները (ի բաց առեալ Ֆրանսան, որ ամէն ինչ իւր քաղաքական շաՀերին է զոՀում) որոնց ամենաէական իրաւունքներն էր ուզում բռնաբարել, քաղաքական ամեն մի քարը տակն ու վրայ անելով կարողացան այդ իրադէն ոչնչացնելու միջոցը գտնել, այն է Սըր Ֆ. Քըրիի և ամերիկացոց դեսպանատան կառավարիչ Ռիդդլի ազդեցիկ և վճռական քայլի առաջ (որին Բ. Դուռը դիմադրել չկարողացաւ) ստիպւեց բաւականութիւն տալ նոցա պաՀանջներին յետ առնելով ամերիկացի և այլ միսիօնարներին արտաքսելու խորՀրդաւոր իրադէն։ Այս դէպքը մեզ լաւ ցոյց է տալիս թէ Թիւրք կառավարութիւնը մինչև ի՞նչ միջոցների կարող է դիմել Հային զրկելու իր օգնականներից և առանց որևէ վկայի խեղդել և բնաջինջ անել նորան։ Թէ այս անյաջող դէպքից յետոյ, Թիւրք կառավարութիւնն ուրիշ ինչ նոր միջոցների պիտի դիմէ թէև չիկարելի նախատեսել, բայց կարելի է սպասել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ճշմարտութիւնից զուրկ է այն լուրը, որ Հրատարակեցին ամերիկեան թերթերը որպէս թէ, Ամերիկայում և Անգլիայում Անատոլիայի թշուառացեալ ժողովրդի Համար Հանգանակւած նպաստները բաժանւում են տաճիկ կառավարութեան Հսկողութեան տակ. որովՀետև Սըր Ֆ. Քըրին իւր մի տեսակցութեան ժամանակ յայտնել է Ռէօթէրի թղթակցին, թէ նպաստը բաժանւում է, Պօլսի Անգլօ-Ամերիկեան նպաստից յանձնախմբի և Օր. Քլըրա Բարթոնի գործակալների միջոցաւ. Բրիտանական դեսպանը գրական երաշխաւորութիւն է ստացել Բ. դռնից, որ գործակալները պիտի կարողանան անարգել կերպով շարունակել նպաստների բաժանումը միայն այն պայմանաւ, որ այդ լինի մի Թիւրք պաշտօնեայի ներկայութեամբ: Օր. Բարթոնը, որ օգնութեան գործը վառ կերպով առաջ է քշում, ամիսը երկու անգամ (կանոնաւորապէս) մեծ քանակութեամբ Հագուստներ և այլ պիտոյքներ է ուղարկում զանազան գաւառներ, որ իւր գործակալները բաժանում են կարօտեալներին, եւ որ Զէյթունի ու Մարաշի մեծաթիւ Հիւանդների Համար էլ, Բէյրութից 8 Հոգի բժիշկներ, դեղագործներ և մեծ քանակութեամբ դեղորայք է ուղարկել.

Զէյթունի Հերոսուհիները

Մարաշից Դէյլի Նիւզին ուղարկւած նամակից քաղում ենք Հետևեալը։

Երբ Զէյթունցիները գրաւել էին քաղաքին (Զէյթուն) Հրամայող բերդի առմամբ, քաղաքի մէջ գտնւող Թիւրք կառավարը, իւր 65 Հոգի պաՀապան զինւորներով պատրաստւում էին անտէր մնացած կանանց կոտորելու. բայց այս վերջինները լսելով այդ սոսոր դիտաւորութիւնը, կացիններով և բաՀուբրիչով զինւելով կառավարին ստիպում են իւր զինւորներովն անձնատուր լինել, այդ պաՀանջը կատարւում և զէնքերը յանձնւում են Հայ կանանց առանց որևէ դիմադրութեան, որից յետոյ քաղաքից դուրս մի տեղ բանտարկւում են անձնատուր թիւրքերը։

Բայց երբ Հայերը բերդն առին և 250 Հոգի էլ Թիւրք զինւորներ, քաղաքի կառավարութեան շէնքում բանտարկեցին, սկսւեց այն մեծ պատերազմը որի դիմադրութեան Համար ամեն մի Զէյթունցի տղամարդ 13 տարեկանից սկսած, Հարկադրւեց պատերազմի դաշտը դուրս գալ, սրով քաղաքը նորէն անպաշտպան մնալով բանտարկւած զինւորները որոշեցին կրակի տալ ամբողջ Զէյթունը։ Այդ սոսկալի լուրը Հայ կանանց կատաղեցրեց, որոնք իրենց և մանկանց, մանաւանդ Հեռաւոր գիւղերից եկած փախստական Հայերի կենաց պաՀպանութեան Համար Հերոսաբար յարձակւեցին Թիւրքերի վրայ և մի առ մի սպանելով Զէյթունի ապառաժներից գցեցին կորստեան անդունդը։

Իսկ այդ դէպքից յետոյ Թիւրքերը ռմբակոծեցին քաղաքը, եւ 2870 ռումբերից 1,200 Հատը անվնաս կերպով ընկան ցեխաշէն պատերի առաջ, իսկ մնացած 1,670-ը ընկան քաղաքի մէջ առանց որևէ վնաս Հասցնելու եւ այդ միջոցում Զէյթունի կանայք Հաւատում էին թէ այդ ռումբերն Աստուծոյ բարիքն է որ երկնքից իջնում է իրենց գլխին, որով նորանք չը կրակւած ռումբերը դատարկելով նորանից գնտակ էին պատրաստում և վառօդի Հետ միասին Հասցնում էին իրենց պատերազմող արանց։

Ահա թէ ինչ է Հայ կանանց անթիւ գովելի յատկութիւններից միայն մէկը, այն է կատարեալ Հերոսութիւն, որով նորանք ցոյց են տալիս թէ իրենք զուրկ չեն իրենց քաջ նախնեաց արիւնից և ոգուց և թէ կարող են շատ անգամներ անել այնպիսի Հերոսութիւններ, որ զինւորական մեծամեծ մարմինների կարողութիւնից անգամ բարձր է....

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Կանանց շրջանից

Շարունակութիւն № 16-ից

(Դուռը ծեծում են աղջիկը գնում է բանալու).

—Եղիսաբէթ, մայրիկիդ ասա, որ մի քիչ թէյ տայ մեզ. սովեալներն եկել են մեր տուն։

----Դէ դու գնա ասա, ես բան ունեմ։

----Ես ամաչում եմ, ինչ երեսով ասեմ։

----Մայրիկ խաթուն տատին ղրկել է մի քիչ թէյ է ուզում ասում է թէ սովեալներն եկել են մեր տուն ուզում ենք թէյ տանք։

Թ---Տուր, մի քիչ էլ շաքար տուր տանի. խեղճն դառն աղքատ է ոչինչ չունի, Հօրքուր կը գաս գնանք տեսնենք ինչ է տալիս, թէ ո՛չ։

Հ---Կը գամ։

Թ----Բարև Ձեզ ազգասիրուՀիներ, ինչպէս էք, կը լսամ, որ գործներդ յաջող գնացած լինի.

Հ----Լաւ, միթէ դուք միմեանց վրայ վստաՀութիւն չունէք, ինչ է նշանակում, սնտուկը մէկի մօտ, բանալին մի ուրիշի մօտ, իսկ տետրակը մի երրորդի մօտ։

Թ----ՕՀօ, սրանք ովքե՞ր են, Տիկին մատանի. Տիկին երկու ղռանի. Տիկին զանջիրայ. Տիկին քորոց........ինչու անունները չէք գրել։

---Անուն գրելն ինչ պէտք է, արդէն ամենս գիտենք. լաւ Խաթուն քայրիկ մի բան կըգրես սովեալների Համար թէ ոչ, գուցէ դու էլ սրանց նման կը թիթիզես....,........

Խ----Վալլա՜Հ գիտէք որ ոչինչ չունեմ երեկ լուացքի էի գնացել, ինձ երկու, ղռան սև փող տւեցին. նա էլ ինչպէս ասում են երեսունը մի ղռան է, այդ սև փողից տասն Հատն ծախսել եմ, իսկ մնացորդ երեսուն Հատն մնում է նա էլ ձեզ կտամ, ինչ կուզէք արէք. գիտէ՞ք որ զարդ չունեմ, Հանգուցեալի մաՀից յետ' ամենն ծախեցի։

----Աստուած քամկիդ բարաքաթ տայ, և գործիդ յաջողութիւն, Աստուած մէկ տուածիդ Հազար ու բիւր փոխարինի։ այս պիսի մաղթանքներ յաջախ կրկնելով Հեռացան։

Հ----Ինչ աներեսներն են, իսկի չ'մտածեցին որ, այս խեղճի տունն որ գնում ենք, ինչ ունէ, որ տայ։

Թ----Գիտես, Հօրքուր, որ այսպիսի խեղճերն են շատ օգնողներն, գրեթէ Հարուստ դասակարգն ոչինչ չէ օգնում. ասում են, որ գնացին Անտօնենց Հարսի մօտ, ոչինչ չէր տւել Հերիք չէ, մի լաւ էլ լւացել էր, թէ ինչ էք աղքատի քասկն վիզներդ քցել և դռնէ դուռն ընկել, չէ՞ք ամաչում, քանի շատ է գնացէք, թէ չէ..........

Հ----Ախըր տես մենք քանի վարժարան, ընթերցարան, ժամ, Տէր-Տէր, տիրացու, վարժապետ, առաջնորդ, վարժապետ.... էլ ո՞րն Համբրեմ, ունենք, ամենին էլ պիտի գոՀացնենք, էլ ո՞րտեղից աւել կը գայ որ նորանց էլ տանք. շատ էլ որ նորանց տանք, այստեղինոնց պիտի զրկե՞նք. որով մէկին օգնելով միւսին զրկում ենք, չեմ ուրանում որ նրանք էլ խեղճ են, մեղք են, բայց Հարուստ տներ շատ ունենք թող նրանք օգնեն, մենք էլ մեր կարողացածի չափով պիտի օգնենք։

Թ----Ես էլ Հակառակ չեմ, բայց ես և ամուսինս խօմ ջոկ չենք, ինչու ջոկութիւն են գնում, Հէնց մէկ անգամ մարդկանցից առնեն. բայց բանն ընտեղ է, որ իսկի առածներին Հաշիւ չեն տալիս, ասում են անցեալ տարի փող Հաւաքեցին որն զրկեցին, որն էլ տւեցին գազէթչուն, որ զրկի բայց Աստուած է իմանում, որ զրկելեն թէ չէ։

Հ----Լաւ ինչու Հաշիւ չեն պաՀանջում

Թ----Հաշիւ տւողն ով է շատ, էլ պաՀանջեն։ Մէկ անգամ Հաշիւ ուզեցին, քիչ մնաց որ ծեծ տային Հաշւի փոխարէն, խեղճերն էլ մնացին լուռ ու մունջ։

(Մինչդեռ այստեղ այսպիսի վիճաբանութիւնով էին զբաղւած, Ցանձնաժողովն այլ խօսակցութեամբ էր զբաղւած։

----ԷՀ կրողն տանի նորան շատ պետ երեսն էր ոչինչ չտւաւ։

Կը Շարունակւի

բացում եւ այս բոպէիս էլ ոչ շատ Հեռու օտար Դիպլոմատներից եւ միսիոնարներից, Հաւատարիմ Հայերն իսկ գլխիվար կախելով գլխներին ու մորուքների մազերը մէկմէկ արմատաՀան են լինում, նոցա մարմինը շիկացած երկաթով այրում եւ այնպիսի մի գազանային կերպերով յօշոտում, որ ոչ կարելի է նկարագրել եւ ոչ էլ Անգլիայ'ամ օրինակը տալ, նոցա կանայք իրանց ներկայութեամբ բռնաբարում եւ աղջիկներ յլկում: Այս ամենից յետոյ, մարդասէր Անգլիացիների' իրանց protégés -պաշտպանեալներին արած միակ օգնութիւն է սրտայոյզ ճառաբանութիւններ անել եւ դատարկ Համակրութիւն ցոյց տալ: Աւելի մարդասիրութիւն չէր լինել մոռանալ Սասունի կոտորածը եւ անտես անել նոցա մ'աՀատու աղաղակները, քան թէ Թիւրքին գրգռելով խժդժութեան գագաթնակէտին Հասցրած ազատ թողնել նորան իւր բարկութիւնը թափել, մեր յագեց' պերճախօսութիւններով պաշտպանւած քրիստոնեաների վրայ.......

Թէ ի՞նչ պատճառ կայ որ Հայերը երախտագէտ պիտի լինին այս երկրին (Անգղիային) այդ մի անլուծելի գաղտնիք կարող է մնալ, եթէ ոչ ապագայ բարութիւններով ընենք նոցա մէջ երախտագիտական մի կենդանի զգացում. որովՀետեւ եթէ զուտ մարդասիրական աչքով նայենք, պիտի տեսնենք որ 1878-ին Ռուսաց գործերին արած մեր միջամտութիւնը ոչինչ էր եթէ ո՛չ Հայաստանի Հինգ նաՀանգների մէջ յաւիտենականացնել ժանտագործութիւնների եւ սոսկումների օրէնքը. որի դիմաց Հարաւային երկիրների գերութիւնը մի պարզ յանցանք կարող է Համարել: Մէկ կողմից ջնջեցինք բաւարանը, իսկ միւս կողմից էլ աչք գոցեցինք Յըլդըզում կատարւող Հանդէսից: Մենք ստանձնեցինք միանգամ այն եւ ընդմիշտ մաքրել տալ ՏաճկաՀայաստանի' ապօրինի կառավարութիւնից առաջացած զեղծումները, բայց ոչ թէ միայն մեր այդ ինքնակամ ընդունած եւ Ռուսին չվստաՀած պարտականութիւնը չկատարեցինք, այլ մինչեւ անգամ թոյլ տւեցինք որ խռովութեան եւ անկարգութեան բացարձակ ընթացքը կերպարանափոխի ազգաՀասութեան դժնդակ քաղաքականութեան, առանց մէկ անգամ զգալու կամ ճանաչելու մեր թուլութիւնը: Մինչեւ անգամ Սասունի կոտորածի' Անգլիոյ Հրապարակների մէջ առաջ բերած սաստիկ յուզումը, չկարողացաւ այնպիսի մի շօշափելի ազդեցութիւն անել Ազատականների վերջին կառավարութեան վրայ, եթէ ոչ աւելացրեց նոցա նամակների, Հեռագրերի եւ Դիպլոմատական տեղեկագրերի թիւը: Թերեւս ոչ բոլորովին ծանօթ' բայց ճշմարիտ այն խնդիրը, որ Ազատական կաբինետը, մինչեւ անցեալ սեպտեմբերը, կոտորածներից կատարեալ տեղեկութիւն ունէր, սակայն մինչեւ իւր լուծւելը ո՛չ մի միջոց չխնայեց խողովութիւնը Հասարակութեան աչքից ծածկելու եւ աշխարհին յայտնելու որ այս օր իսկ թշուառ Հայերը ճնշւում ու աւելի ծանր անգթութիւններով ջնջւում են, իսկ մենք դեռ սպասում ենք մի նորութեան: Ժամանակի այսպէս զեղխութեամբ վատնելու պատասխանատուութիւնը, տեղեակ քաղաքագէտները ասում են, որ պիտի ծանրանայ Ռուսիոյ ուսերին որի ծածուկ թելադրութիւնների ծրագիրը, վիժել է տալիս Անգլիոյ ազնիւ ջանքերը: Մոսկովեան քաղաքագէտների խորամանկութիւնը այնքան պարզ է եւ յայտնի որ բացատրութեան Հարկ չկայ այլ մի թեթեւ ակնարկ ցոյց կտայ ամեն ինչ, մանաւանդ գործին Հմուտ Հասարակութիւնը վստաՀենք որ պիտի կարողանայ մի կատարեալ եւ ճիշդ գաղափար կազմել:

(Կը շարունակւի

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թէհրան. 16|4 Մայիս 96

«Նիշի» եւ «Փարրուխի» լռութիւնը «կատարելապէս զգալի է թւացել» պարոն «փուշ»ին եւ քանի որ «Նիշը» եւ «Փարրուխը» ննջումէին պարոն «փուշը» առթից օգուտ էքաղել, երբ մէջտեղում մարդ չկայ աղուէսը բէգ է դառնում, ասում է առածը, եւ աշխատել է իրեն էլ ֆէլիէտոնիստների շարքը մտցնել. բայց այդ դժբախտաբար չէ յաջողել պարոն «փուշին», այդ թո՛ղ վկայեն նրանք որ կարդացել են այդ ֆէլիէտոնը: Բայց մեր նպատակը այդ յօդւածը քննադատել չէ այլ ընդ հակառակը մ'ենք սորանով ուզումենք յայտնել մեր խորին երախտապարտութիւնը պարոն «փուշ»ին որ թագաւորութեան առթիւ պատրաստած իւր ընծաներից մեզ էլ է բաժին հանել:

Պարոն «փուշ» մենք խոնարհաբար ընդունեցինք ձեր ուղարկած ընծան, բայց, որպէսզի ցոյց տւած լինենք ձեզ եւ հասարակութեանը (որը մի կերպով վկայ է ձեր այդ առատաձեռնութեանը) որ մենք երախտամոռ մարդիկ չենք, ձեզ ուղարկում ենք հետեւեալ ընծաները ի փոխարինութիւն:

Ա. Մի տակառ փառաւոր օղի:

Բ. մի քիչ հիմօն, որ այդ չափ տափակ բաներ չգրէք:

Առաջինը' դուք կարողէք ստանալ որ գինետնից որ կամենումէք,մենք արդէն կարգադրութիւններ արել ենք այդ մասին: Իսկ երկրորդը'-------«Ալլահտան եսկուը Փէյղամբար նէյնասըն» (Աստւած չէ տւել Մարգարէն ինչ անէ):

Ձեր ամենայն յարգանօք

Լէժիօն---Էմբանժէր Գնացող Երիտասարդներ:

Ղազվին. 30 ապրիլ 96.

Յարգելի խմբագրութիւն Աստղ-Արեւելեան Շաբաթաթերթի

Ինչպէս լսում ենք մի ոմն Բաղդասար Տէր Սարգսեանց ներկայանալով Շահի խմբագրատանը իրան ցոյց է տւել,որպէս Ղազւինաբնակ հայերի ներկայացուցիչ հանգուցեալ Շահի յիսնամեայ յոբէլեանի: Այդ բոլորովին խաբէբայութիւնէ:Արդէն Թէհրանում կազմած յանձնախումբը գիտէ ղազւինաբնակ հայերի համեստ պատասխանը իրանց այն առաջարկութեան, որով յիշեցրել էին մեզ եւս մասնակցելու այդ Տօնին ընտրելով մի ներկայացուցիչ. իսկ ղազւինաբնակ հայերն ի նկատի ունենալով իրանց սակաւութիւնը եւ նիւթականի աղքատութիւնը, այնպիսի մի ընծայ պատրաստելու, որ արքայավայել լինէր, վճռեցին մի շնորհաւորական եւ խնդակցութեան հեռագիր ուղղել Վեհ. Զօրէլեանին, անել հրավառութիւն եւ տալ մի հանդէս եւ այդ էլ դժբաղդաբար չյաջողեց Վեհ. յոբէլեանի մահուան պատճառով:

Նշան.

ՆԱՄԱԿ ՀԱՄԱԴԱՆԻՑ

Երջանկայիշատակ Շահի նահատակելու յանկարծակի եւ դժնդակ լուրը սարսափելի երաղանցում առաջ ներից այստեղ, լուրը տարածւելուն պէս, բոլոր խանութները փակւեցին եւ ժողովուրդը սարսափահար դիմեց տուն, քաղաքը ծածկւեց տխրութեան եւ սգոյ սեւ վարագուրով, ժողովուրդը հայրակորոյս երեխի նման, դառնապէս կուլար իւր հայրախնամ եւ ժողովրդասէր Վեհապետի անակնկալ մահուան առթիւ: Ամեն մարդ,մանաւանդ հայ ժողովուրդը ողբի եւ կոծի մէջ էր, չի կարելի նկարագրել թէ ի՛նչ անտանելի եւ տխուր տպաւորութիւնէ թողել այդ սոսկալի լուրը խեղճ ժողովրդի վրայ. բարձր խօսել չկայ ամեն ինչ լուռէ կարծես թէ անշունչ քարերն անգամ տխրութիւն են արտայայտում, վերջապէս քաղաքի այս դրութիւնը երկու օր ժողովրդին մոռացնել տւեց իւր կենսական պիտոյքներ հոգալը, մինչեւ որ վերջապէս անօթութիւնը եւ աղքատ դասակարգի պահանջի ձայնը զգացնել տւեց խանութների բացւելու պէտքը: Ն. Վսեմ. «Զիաէլմոլքը» քաղաք ամբաւարելով բոլոր հացագործներին ցորեն բաժանեց, հացը զգալի կերպով առատացնել տւեց, որի հետեւանքը եղաւ անօթի ժողովրդի խաղաղելը (բայց դժբախտաբար կենսական մթերքները չափազանց սղացելեն հացի լիտրը 16- շահի, մսի լիտրը 8-ղրան, իւղի լիտրը 18-ղրն եւ այլն) իսկ այդ տագնապին թեթեւութիւն տւեց Մուսէլլահի (քաղաքի դիմացի մի բլուր է) կատարից թնդացող 114. թնդանօթի որոտումը, որն աւետումէր Ն. Բ. Մուզաֆֆարէդդին Շահի գահակալութեան ցնծալի լուրը: Ընդհանուր ժողովրդի, մանաւանդ հայերիս սը, զատր սրտի միակ մխիթարութիւնն այնէ, որ մեր նահատակ Վեհապետին յաջորդեց Իւր շառաւիղից, արժանաւոր եւ բազմաղիմի բարեմասնութիւնների տէր, եւ Իւր Հօրիցը ոչ պակաս ժողովրդասէր Ն. Բ. Մուզաֆֆըրէդդին Շահը, որի Բարձր եւ հայրագորով խնամատարութեան վրայ ոչոք չէ կասկածում:

25 ապրիլ 96

Միքայէլ Տ. Գելոֆեանց

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆԻ

Դավրէժ. 25 ապրիլ 96

Մինչդեռ ահագին ծախքեր էին լինում առաջինի Նասրէդդին Շահի յիսնամեայ յօբելեանը տօնելու. յանկարծ բօթաբեր հեռագիրը հաղորդեց նորա սոսկալի մահւան լուրը՝ Շաբաթ օրը այդ գոյժը տարածւեցաւ ողջ քաղաքում՝ Ժողովուրդը ահ ու դողով սպասում էր թէ ահա թիւրքերը կթալանեն իրենց, քանի որ առաջուց արդէն լսել էին որ շաբաթ օրը բռնի պիտի լինի՝ Ցանկարծ բոլոր խանութները և քարվանսարաները փակւեցան. սակայն բանից դուրս եկաւ որ դորա պատճառը եղել է մի թրքի աղաղակը, որ եղել է ձին կորցրած լինելու պատճառով՝

Նոյն օրը ժամի 5—6-ին բոլոր տէրութեանց հիւպատոսները և փոխանորդ հայր սուրբը ներկայացան թագաժառանգին սալամի և նոցա ներկայութեամբ Մուզաֆրէդդին թագաժառանգն ընդունեց արքայական թագը՝ Տէրութեան պաշտօնական մարմինը ներկայ բէ այդ հանդիսին, որի ժամանակ քնդանօթաձգութիւնը շարունակւում էր խօսակցութեան, ժամանակ ի մէջի այլոց նորին Վեհափառութիւն Մուզաֆֆարէդդին Շահն ասել է հայր Սարաճեանին՝ «Մի վախեցէք, ես հօրիցս լաւ կը պահպանեմ ձեզ»՝ Թագաժառանգ է կարգւած Ն. Վեհափառութեան կրտսեր որդին, իսկ անդրանիկը, Վեհ. հօր հետ գնալու է Թէհրան՝ Զիլը Սուլթանը հեռագրով շնորհաւորել է իւր եղբօր թագակալութիւնը և 150000 թուման նւիրել է ճանապարհածախքի համար՝

Կիրակի օրւանից սկսեց չրաղւան (լուսավառութիւն) և տեւեց ամբողջ չորս օր, որոյ ժամանակ շրջում էին շուկաներում Էյնըդդովլան և Ն.Վեհ. անդրանիկ որդին՝ Նշանաւոր տեղ էր բռնում Թումանեանց սարքած լուսավառութիւնը Վերջին գիշերն Արամեան դպրոցում հանդէս կատարւեցաւ և բաւական մեծ քանակութեամբ հրաձգութիւն եղաւ, ներկայ էին թաղապետը և մի քանի այլ իշխանազուններ՝

Երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրերը առաջնորդարանում կայացան ժողովներ. ուր որոշւեցաւ Թաւրիզի հայ հասարակութեան բոլոր դժւարութիւնների համար մի ցուցակ կազմել, և ներկայացնել Ն. Վ. Շահին և այդ դժւարութիւնները վերացնելու համար խնդրագիր մատուցանել՝ Կազմւած է և մի յանձնախումբ այդ գործի համար՝

Քաղաքիս առեւտուրը համարեայ թէ դադարած է. Թղթադրամը կտրւել է, եղանակները խառն են՝

ՆԱՄԱԿ ՃԱՒԱՐԻՆԻՑ

Յարգելի խմբագրութիւն Աստղ-Արեւելեանի՝ Իրաւունք տւէք ինձ պատւական Աստղի մի անկիւնը խնդրել յետագայ տողերիս համար՝

Ճաւառին' հայաբնակ գիւղը ընկած է Համադան քաղաքի արեւելեան կողմում, մի թեթև մղոն հեռաւորութեամբ, ունի 75---80 ընտանիք հայ բնակիչներ. որոնք մինչև քանի տարի առաջ զբաղւում էին հողագործութեամբ իսկ այսօր ինչ ինչ ճնշող պատճառներից հարկադրւած, անտէր և անտէրունչ թողնելով իրանց ընտանիքները, խումբ խումբ դիմում են պանդխտութեան, գլխաւորապէս Թէհրան, ուր յաջողւում է նոցա զբաղւել լոկ օղեվաճառութիւնով և մերթ ընդ մերթ տուն դառնալով քաղցրութեամբ ուտեցնում են իրանց ընտանիքին օղեվաճառութիւնից շահած դառն հացը.....

Ճաւարինն ունի իւր եկեղեցին և մի (ժառանգական) տգէտ քահանայ, որի չլինելն աւելի լաւ էր. բայց ինչ անել խեղճ ժողովուրդն եօլա է գնում և հնազանդւում է այդ անգրագէտ և օղեվաճառ քահանայի արձակած բարձր վճիռներին և հանդիսատես է լինում նորա եկեղեցական բոլոր աբարողութեանց, որոնք թութակի նման սովորել է նա՝ իւր հանգուցեալ քահանայ հօրից կամ երջանկայիշատակ պապից՝ Անցնելով եկեղեցական այս աննախանձելի խնդրից ունի նա մի փոքրիկ դպրոց, որի համար Հնդկաստանից տարեկան 30 թուման թոշակ է կապւած կարծես նոյն տգէտ քահանայի եղբօր փորը լցնելու համար, (որովհետև այդ պարոնն է գժբախտ գիւղացի մատաղ երեխաներին տգիտացնող և կրթութիւնից հեռացնող «ուսուցիչը»...) բայց կարծես թէ մեր Հնդկաստանի նպաստող եղբայրներն էլ հասկանալով, որ իրանց ուղարկած գումարը դպրոցական մի արդիւնք ցոյց չէ տալիս, գրեթէ կիսեցին և հիմայ ուղարկում են միայն տարեկան տասն և հինգ թուման. Վերջապէս ժողովուրդն ինքն թէև կրթութիւնից զուրկ, բայց չուզեց որ իւր ներկայ մատաղ սերունդն էլ զուրկ մնայ կրթութիւնից մանաւանդ ուսումից, ուստի վճռեց, որդէն գոյութիւն ունեցող, սակայն նոյագարեան սիստեմով կառավարւող անկերպարան դպրոցը քահանայի եղբայր ուսուցիչ պ. Կարապետի ճանկերից դուրս կորզելով, բարեփոխէ, որպէս զի «խոնարհեցո տպրեցոյ» և «ժամագիրք» փոխարէն ըստ ներկայ դարուս պահանջման լինին ըստ կարի կանոնաւոր դասախօսութիւններ. հարկաւ այնքան, ինչքան որ ձեռնտու է մի գիւղական ժողովրդի և կը համապատասխանէ նրա բիւջէին Այս նպատակի իրագործման համար հարկաւոր էր դրամ, որով ժողովրդի միջից (երեք տարի առաջ) ընտրւեց մի հոգաբարձութիւն, որին յանձնւեց հարկ եղած կարգադրութիւններն անել դպրոցի նիւթական վիճակը ապահովելու համար՝ Այդ օրից իսկ հոգաբարձութիւնը սկսեց իւր աշխատութիւնը, հաստատեց մի կրթասիրական ընկերութիւն եւ հանգանակութեան ժողովւած տետրն ի ձեռին դիմեց Թէհրանու հասարակութեան՝ Երեք տարւայ ընթացքում շաւառինցիների ամեն մի ընտանիքի տարեկան 5 ղրան տուրքովը միասին հաւաքեցին 300 թումանից աւել մի կլոր գումար, և շարունակում էին այդ, այն նպատակով որ մօտ ապագայում մի (ազգային) դրամագլուխ ունենալով նորա տոկոսով և շաւառինցիների տարեկան տուրքովը կարողանային մի օրինաւոր դպրոց, և շատ քիչ այլ ու բէն ճանաչող ուսուցիչ պահել, իրենց մատաղ երեխայոց կրթութեան ծանօթացնելու համար. բայց ինչ պիտի մտածէ ընթերցողը, եթէ ասեմ որ ինչպէս հայերիս ամեն գործերում և ձեռնարկներում, այստեղ էլ մէջ մտաւ բարենպատակ ձեռնարկը խափանող անիծեալ չար ոգին.

Գ. Կարապետ Տէր Յովհաննէսեան ուսուցիչը, չնայելով իւր օղեվաճառութեան և այլ շատ շահաբեր աղբիւրներին, երբ առնում է 300 թման պատրաստ գումարի լուրը, դիմում է հոգաբարձութեանը և տարեկան 30 թմանի փոխարէն 40 թուման պահանջում նաև ապագայ տարւանը կանխիկ. երբ մերժողական պատասխան է ստանում,իւր բարեկամների և հօր քահանայական օժանդակութեամբ պատրաստում է մի կեղծ նամակ գործակալ Տէր Եղիայի կողմից և ուղարկում Ս. հայր Այվազեանին խնդրելով որ այդ բարեշնորհ Փրօֆէսոր՝ ուսուցչին գոհացում տրւի. փոխանորդ հայրն էլ բոլորովին անծանօթ այդ քահանայական ընտանիքի ոգուն, Թէհրան եղող հոգաբարձութեանը տեղեկում է, որ մարդկանց հախը տան իսկ խեղճ հոգաբարձութիւնը իւր բոլոր բացատրութիւնները, առարկութիւնները և արդարացի գիտագրութիւններն անօգուտ տեսնելով, որոշում

այդ պաշտօնիցն մի մասը կտրել, և այսուհետ այնուհանան անախորժ դէպքերի չհանդիպելու համարել հրաժարուել պաշտօնից, և այդպէս էլ եղաւ.....

Կը Շարունակուի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամսոյս 6-ին Ն. Կ. Մեծութիւն Մուզաֆֆերէդդին Շահ Բաղը Շումալից մեկնեց դէպի Թէհրան. ինչպէս լսում ենք Ն. Կայս. Վեհափառութիւնը ամսոյս 25-ին պիտի ժամանէ Թէհրան։

Օսմ. Կայս. արտաքոյ կարգի դեսպան Մունիֆ փաշան հիւր կը մնայ Մայրաքաղաքս մինչև Ն. Վեհ. ժամանումը. ապա դեսպանի պաշտօնով կը մնայ այստեղ, իսկ նախորդ դեսպան Շէմսիւդդին Պէյըկը մեկնի։Մունիֆ փաշան 1873 թւին արդէն դեսպանի պաշտօնով այստեղ է գտնուել։

Ն. Կայս. Մեծութեան հետ մեկնած են նաև Անգլիոյ և Ռուսաց հիւպատոսներն նաև 2500 հոգու չափ ձիաւոր և հետևակ զօրք։

Լսում ենք, որ Սէիդ Ջամալադինը (Հանգ. Շահի կեանքի դէմ դաւադրութիւն սարքող կուսակցութեան պարագլուխը) Օսմանեան կառավարութիւնից յանձնուել է և թէ ձերբակալուելով բերւում է Թէհրան։ Լուր կայ նաև, որ արդէն Պարսից սահմանն է մտել։

Հանգ. Նասրէդդին Շահին սպանող Միրզա Ռիզա Քերմանցին մեծ խնամքով պահւում է, անցեալները իր կուսակցութեան պատկանող մէկը յաջողում է մտնել նրա մօտ և առթից օգուտ քաղելով փորձել է սպանել նրան. այդ բոպէին կալանաւորւում է։

Լսում ենք, որ Պօլսում անհամար թւով հայեր են ձերբակալուել, մանրամասնութիւնք պակասում են։

Թութատոսնի ապրանքի արժէքն զգալի կերպով բարձրացել է։ Պատճառը ջրերեանների սակաւութիւնն են համարւում (չաքարն արժէ 13 ղռան շահին)

Ինչպէս երևում է, Թէհրանի հայերը սկսել են հասկանալ ազգային մի ալրօղ մարմնի գոյութեան անհրաժեշտութիւնը, որի պաշտօնը կը լինի ազգային բոլոր կնճռոտ խնդիրները լուսաբանել, նրանց ուղղութիւն տալ և որ աւելին է մեր ազգային բոլոր գործերը ազատել լոկ կղերական անկոչ հոկիչների ձեռքից, կամ նրանց (կղերի) բացարձակ քմահաճոյքով միայն ընտրուած պատական թաղծոների իրաւասութիւնից։ Մի ուրիշ անգամ կրկին կը դառնանք այս խնդրի վրայ և աւելի երկար կանգ կառնենք։

Մեզ պատմում են մի հետաքրքիր դէպք, որ մօտ օրերս պատահել է Պարսից Աֆղանիստանի և Թուրքմէնիստանի սահմաններում։Երկնակամարում երևում են մի քանի օտարականներ հետզհետէ դրանք մօտենում են երկրին, այնպէս, որ արդէն նրանցից երկուսը իջնում են երեքպետեան սահմանագլխի մէջտեղ, օտարականներից դուրս են գալիս մի քանի Անգլիացիներ և սկսում են կրակ վառել և կերակուր պատրաստութիւն տեսնել. հէնց այդ միջոցին վրայ են հասնում Ռուսաց զինուորները և ձերբակալում ամենին էլ։ Նրանց հետ միասին տանում են և աշխարհագրական քարտեր և երկրաչափական գործիքներ։

Մի քանի մարդիկ ցանկանում են հաւատացնել, իբր թէ մի խումբ երիտասարդներ խորհուրդ են կազմել խմբովին յարձակում գործելով աղուէսներ ծեծել. մեզ շատ է հետաքրքրում ծանօթանալ այդ խմբին պատկանող հերոսների անուան հետ, որ աղուէս ծեծելու համար էլ պէտք են զգում խմբեր կազմելու։ !!!!

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՇԱՆՔ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

Եւրոպական և Ամերիկեան բազում լրագիրներ ներկայումս նշանք ժամանակի՝ վերնագրով ուշադրութեան արժանի յօդուածներ են հրատարակում։ Տիկին Բաքստէր գրումէ ամեն շաբաթ Լոնդոնի Քրիսչըն Հէրալտ լրագրում ի մասին արգեան անցքերի, լուսաբանելով այդ դէպքերը մարգարէութեանց և մասնաւորապէս Ս. Յովհաննու Յայտնութեան բովանդակած ապագայի գուշակութիւններով և խոստումներով։

Նոյներումս Փարիզի «Ֆիգարօ» անուանի օրաթերթն էլ այդ իմաստով մի յօդուած է հրատարակել որ բաւական ուշադրաւ լինելով հետաքրքրութեան համար հարգում եմ Աստղ Արևելեանի ընթերցողներին իբրև խոկմունք արգեան ժամանակի։ Օրիորդ Գուէդօն որ քսանամեայ երիտասարդ փարիզուհի նախագուշակում է մի խիստ մօտալուտ Եւրոպական ընդհանուր պատերազմ որին բոլոր ազգերը կը մասնակցեն։ Եւրոպական քարտէզը բոլորովին փոխուելու է և աշխարհը կը բաժանուի այն կերպով որ քիչ ազգեր տէր կ'լինեն շատ երկիրների։ Ֆրանսա կիսով չափ կոչնչանայ, բայց դրանից առաջ մի նոր կօմմուն կը լինի որի մօտ 1871-ի կօմմունը խաղառ կը կորսնցնէ իր պատմական նշանակութիւնը։ Գեղեցիկն Փարիզ կը լինի բոցերի ճարակ և Սէն գետը արեամբ կը ներկուի։

Արդեան բազմայոյզ ժամանակի նշաններից է նաև նկատւում մի զարմանալի երևոյթ ի Փարիզ: Գիտութեանց արւեստից այդ մեծ մայրաքաղաքում ներկայումս կայ նաև մի նորակազմ ընկերութիւն Սատանայապաշտների, որի անդամք պատկանում են հասարակութեան բարձր դասակարգին դրանք ատելով ատում են Քրիստոսին և բոլորովին նուիրում են ինքզինքնին սատանային համարելով նրան մարդկութեան միակ ճշմարիտ բարեկամը «Լուսիֆէրեան»ների (այսպէս են կոչւում դրանք) ագէնտները գնում են քաղքէ քաղաք տարածելու այդ նոր հաւատքը որի մի ակ պայմանն է ստորագրել մի խոստմընագիր իբր «թշնամի Քրիստոսին» Եւրոպայի բոլոր մեծ քաղաքներում արդէն սատանայապաշտք հաստատել են մասնաճիւղեր ամենաեռանդուն գործունէութիւն ցոյց տալով իրենց նպատակի իրագործման մէջ որ է բնաջինջ անել քրիստոնէական կրօնը և մարդկութեան ղեկը յանձնել սատանային։

Ուշադրութիւն է գրաւում նաև Հրէից վերադարձը ի սուրբ երկիր. եւրոպական հիւպատոսների հաւաքած վիճակագրութեանց համաձայն այժմ Պաղեստինում կան աւելի քան 100,000 Իսրայելացիք, որոնք շարունակում են ամեն օր հասնել իրենց նախկին հայրենիքը հակառակ Թուրք կառավարութեան յարուցած բոլոր հնարաւոր արգելքներին, Երուսաղէմում արդէն Հրէայք բացարձակ մեծամասնութիւն են կազմում և ով գիտէ մօտիկ ապագայում որպիսի անցքեր կատարուելու են Ս. քաղաքում։

Արգոս.

ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Դաւժ. Պ. Պապեան, Ինչո՞ւ է ձեզ այդքան զարմացնում, որ Աստղ-Արևելեանը իր թերթերը չէ ծառայեցնում Ձեր կեղտերը պարտկելու, ինչո՞ւ էք զայրանում, որ մի տեղ Ձեզ զովում ենք միւս տեղ պախարակում, ինչո՞ւ էք պահանջում, որ մի հասարակային օրգան իր սուրբ պարտականութիւնները մոռանալով կամայ թէ ակամայ ծածկէ իր բժշկին հանելի անճնաւորութեանց շարաւալի թարախները: Չէ, հաւատացէք որ կատարելապէս սխալ էք ըմբռնել լրագրութեան պարտաւորութիւնը և այդ յանցանքը մենք վերագրում ենք միայն այն միթոլոգիային որ դուք շնչել էք: Ախըր այ մարդ Աստծոյ, քեզի ասում ենք որ մանկավարժի հրամանով, որ օրէնքով էր ձեզ թոյլ տալիս մի (ձեր ասելով) 19 տարեկան պատանու յանձնել ուսուցչութեան և փէյրաշնորի ձեռքը դուք մեզ պատասխանում էք թէ փէյրաշնի փողը ես եմ վճարել, հարցնում ենք, ինչ իրաւունքով էք մի պատանու ղրկում այն բանտը ուր քրէական յանցանքի համար են միայն բանտարկում, պատասխանում էք թէ ծնողները ինձ ասել էին որ ոչ մի կերպով իրենց իրենց որդուն չեն կարող ուղղել, հապ, գնում ենք մի պատանու մէջ այդպէս ըմպանելով ինքնաճանաչութեան ոգին չէ որ դու այդ մանկամարդ հասակումը իսկ վարժեցնում էք նրան կատակ համարել պատուի վիրաւորանքը և այդ տեղ էլ պատասխանում էք ես հրամայական եմ տուել հոգաբարձութեան և (ինձնից բէշբէթար) հոգաբարձութիւնը չէ բարեհաճել ընդունել իմ հրամանը, այ մարդ, ախըր մենք էլ հօ վարժարանի հոգաբարձու չենք, որ ուզում էք Ձեր հրամայականով մեր աչքը կապէք. դու երեւ ունիք հրապարակ էք դուրս գալիս և ձեզ լսեղ թերթի միջոցով ղալմաղալ անում, և յանցանքները մ'իասմ'ի Ձեր սեփական զըչով խառնակունում, զոնէ սուս կացէք, մտէք տակդակը:

Թէհրան. Պ. Պէտրոս Աբրահամեանց Ձեր նամակը, դժբաղդաբար չպիտի կարողանանք հրատարակել, երկու գըլխաւոր պատճառներով առաջինը որ քաղաքականի նամակը հերքելու համար, ամենաասարդական փաստերից զուրկէր և բոլորովին անհասկանալի լեզւով գրած և ապա, բացի քաղաքականի՝ խմբագրութեանս ցոյց տուած օրաւոր վկայականներից, 3-Մայիսի՝ նոյն իսկ ձեր ներկայութեամբ անդի ունեցած ընդհանուր ժողովի միաձայն որոշմամբ հրաժարուած եղէցի, իր պաշտօնին հրաժարելը նախ հաստատումէ քաղաքականի՝ Աստղում հրատարակութեան «տուած այստեղ էլ քնութիւն» վերնագրով կտորի ճշմարտութիւնը, և ապա ջրումէ ձեր այն խօսքը որ առումէք թէ եղէցի յանցանքն ատրճանակի գնդակի կամ մենամարտութեան (որին, բարեբախտաբար ո՛չ մէկը և ո՛չ էլ միւսը տոկոսէ) արժանէր. հաւատանք որ քաղաքական եղեցի մ'ենամարտութեան և գնդակով խօսելու տովոր ւթիւն կայ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ՝
Աստղ-Արևելեան Ընկերութիւն
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Մակար Կ. Մակարեանց

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երաժշտասիրաց ընկերութիւնը կրկին վերակենդանեցնելու համար կայացած ընդհանուր ժողովը որոշեց մի մասնախումբ որ նոր ծրագիր մշակէ այդ մասնախումբը սրանով յայտարարում է որ ծրագիրը պատրաստ է և թէ յառաջիկայ շաբաթ երեկոյ ժամը 6-ին դովլաթի թաղի Րաֆֆի ընթերցարանի սրահում տեղի կունենայ ընդհանուր ժողով և այստեղ կը ներկայնի ծրագիրը ի քննութիւն և հաստատութիւն։

Առաջնորդական գործակալ Տէր Սահակ քահանայ Տէր Աբրահամեանը սրանով յայտարարում է Ս. Թադէոս և Բարդուղիմէոս եկեղեցու ծխականներին, որ նոյն եկեղեցու երեցփոխի ընտրութիւնը (որ երկու անգամ չյաջողուեց) տեղի կունենայ յառաջիկայ ուրբաթ 10-Մայիսի, Դովլէթի թաղում ՐԱՖՖԻ ընկերութեան սրահում երեկոյ ժամը 5-ին։

ԹԷՀՐԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԽՆԱՄՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

պէտք ունի մի անձնաւորութեան որ տեղեկութիւն ունենայ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԵԱՆՑ մանրամասնութիւնների և պայմանների համար դիմել ընկերութեան տնօրէն պ. Իսկանդար Վարդանեանին մինչև 15 օր

Րաֆֆի ընկերութիւնը յայտարարում է որ գալ Չորեքշաբթի 15----Մայիսին տեղի կունենայ ընկերութեան ընդհանուր ժողովը իր սեփական սրահում (Դովլաթի թաղ) երեկոյեան ժամը 6-ին ուստի խնդրւում է յարգելի անդամակիցներից որ բարեհաճին ներկայ գտնուել։ Օրակարգն է 1) Կանոնագրութեան վերաքննութիւնը. 2) Նոր մասնաժողովի ընտրութիւնը:

Տնօրէն Րաֆֆի ընկեր.
Մեսրովբ Յ. Մեսրոպեան.
Ատենադպիր՝ Ա. Մարգարեան.

Վերջին օրերս. ամեն կողմից տակառներով, բարիլներով, շիշերով օղի, գինի են ղրկում Աստղ-Արևելեանի խմբագրատունը «փոխադարձ նէր փուշին» էտիքէտով, սկզբում մեզ միանգամայն շփոթութիւն պատճառեց այս հանգամանքը, սակայն երբ մօտից շօշափեցինք խնդրի էութիւնը, բանից դուրս եկաւ որ այդ նէրնները Շաղի աշխատակից «փուշին»է պատկանում և սխալմամբ են մեզ մօտ բերում, ուստի այսօր պարտք ենք համարում հրապարակով յայտնելու այդպիսի նուիրատուներին, որ մեզ ազատեն ամեն օր Շաղի խմբագրատունը ցոյց տալու պարտաւորութիւնից: Մեր կողմից աւելացնում ենք միայն, որ հաստատ աղբիւրներից իմանում ենք. թէ այսօր Շաղի խմբագրատունը արդէն ալքօլի մթերանոց է դարձել և կարծում ենք, որ չէ կարող նոր նէրնէր ընդունել, մինչև որ չը մաքրէ մի այլ մթերանոցի համար: